

תכנית מדינת ישראל ויהדות זמננו (עמיות יהודית), תשפ"א תמצית הקורסים

ד"ר סבסטיאן קלור: תמורות ומגמות בחקר יהדות אמל"ט (סמסטר א')

הקורס יעסוק בבעיות נבחרות כלליות מתחום המחקר ההיסטורי תוך הדגמתם במקורות ונושאים מאמריקה הלטינית ויהודיה. במהלך הקורס ייבחנו התמורות העיקריות, בתחומים וברבדים שונים, שהתחוללו בקרב ציבורים יהודים שונים בארצות שונות באמריקה הלטינית משלהי המאה ה-19 ועד ימינו. קיימת תשתית מחקרית ענפה ומגוונת בנושא יהדות אמל"ט. בעזרתה התהליכים ההיסטוריים ינותחו במהלך הקורס בפרספקטיבה השוואתית בעזרת כמה צירים מרכזיים: תהליכי הגירה וקליטה, דפוסי ההתארגנות של היהודים, היחסים בין הקהילות היהודיות עם ארגונים יהודיים עולמיים, היחסים עם מדינת ישראל והציונות, האנטישמיות ועוד.

פרופ' גור אלרואי: הגירות היהודים במאה ה-20 (סמסטר א'+ב')

ד"ר אילן אזרחי: יהודי אמריקה בימינו: מגמות ואתגרים (סמסטר א')

הקורס יעסוק במגמות העיקריות שאפיינו את תהליך ההתפתחות של יהודי אמריקה במיקוד על אחרי 1967 ועד לימינו, מגמות המצויות בין פריחה לשחיקה. דגש מיוחד יינתן לתהליכים מוסדיים, תמורות בדפוסי זהות והשתייכות, מגמות בפילנתרופיה, תמורות בתחום החינוך היהודי, התפתחות של זהויות מורכבות והיברידיות, ולתמורות שחלו סביב מקומה של ישראל בתודעה ובמרחב הציבורי של יהודי אמריקה.

ד"ר שרון ליבנה: קהילות ללא רועה: קהילות יהודיות במערב אירופה לאחר מלחמת העולם השנייה (סמסטר א')

הקורס יעסוק בקהילות היהודיות במערב אירופה בשנות החמישים והשישים. בקורס נעמוד על אופי הקהילות שהתגבשו במערב אירופה לאחר השואה, על ההמשכיות וההתחדשות שאפיינה אותן בשנים הללו. נעסוק באופן בו ניבנו הקהילות, על ההתמודדויות שלהן עם נושאים כמו יהדות, אנטישמיות, זיכרון השואה והיחס למדינת ישראל. בניגוד לקהילות מזרח אירופה בהן השפה המשותפת יצרה חטיבה לשונית אחת וכפועל יוצא מכך גם קרבה תרבותית, חברתית והיסטורית - מדינות מערב אירופה מאופיינות בשפות מרובות: גרמנית, צרפתית, אנגלית, איטלקית, הולנדית ועוד. ריבוי שפות זה יצר הפרדה בין הקהילות השונות ואף קהילה לא הצליחה להחליף את מקומה של יהדות גרמניה כמנהיגה רוחנית, כפי שהיה בתקופה טרום 1933. עובדה זו השפיעה עמוקות על יכולת ההתפתחות הרוחנית והדמוגרפית של הקהילות השונות לאחר מלחמת העולם השנייה. הקורס יתחקה אחר הקשיים, האתגרים וההצלחות של הקהילות היהודיות במערב אירופה, דגש מיוחד ינתן לקהילות היהודיות בגרמניה ובצרפת, אך נעסוק גם בקהילות נוספות כמו הולנד, איטליה ואנגליה.

ד"ר נגה כוכבי: עמיות יהודית: גבולות ובדיקת מציאות (סמסטר א'+ב')

בקורס זה נערוך היכרות עם תחום עמיות יהודית, נסיבות צמיחתו ומאפייניו. בתוך כך נבחן את גבולות העולם היהודי ונעמוד על ביטויי עמיות גלויים וסמויים במציאות בת זמננו. הלמידה תכלול: ניתוח מקורות מקטגוריות

שונות, הכרת מגוון גישות, תרגול מיומנויות חקר וחשיבה ביקורתית, דיון בתנאים הייחודיים של מרכזים שונים בעולם היהודי וחשיפת יחסי הגומלין ביניהם.

ד"ר אילן אזרחי: יחסי ישראל - תפוצות (סמסטר ב')

עם הקמת מדינת ישראל נוצר מרחב חדש של קשרים וזיקות בין ישראל כמדינת הלאום לבין היהודים החיים מחוץ למדינה. סוגיית הקשר בין המדינה לבין תפוצותיה תתברר בקורס בהיבטים רעיוניים, היסטוריים, תרבותיים, פוליטיים וארגוניים.

ד"ר אילן אזרחי: סיור לימודי במרכז אירופה (סמסטר ב')

במסגרת התכנית לתואר שני בעמיות יהודית הסטודנטים ייסעו לסיור לימודי בן 5 ימים במרכז אירופה. מטרת הסיור היא להכיר בשטח מציאות של קהילות יהודיות החל מן הרקע ההיסטורי להיווצרותן ועד לאופן תפקודן בימינו. המסלול המתוכנן כולל את בודפשט, ברטיסלבה (סלובקיה), וינה (ייתכנו שינויים). במסגרת הסיור הסטודנטים ילמדו את תולדות הקהילות באזורים אלה, הסיפור של הקהילות בתקופת השואה ואחרי הקמת מדינת ישראל, מצב הקהילות היום לאור תמורות המתרחשות בתוך הקהילות ובהקשר של המדינות בהן הן פועלות.

ד"ר דיאנה טל: יהדות רוסיה בראי המודרנה (סמסטר קיץ)

הקורס דן בהיסטוריה של יהדות רוסיה ערב המהפכה הבולשביקית עד ימינו. במהלך הקורס נדון בהשתלבות היהודים במרחב הסובייטי, מקורות האנטישמיות בברה"מ, התנועה הציונית בברה"מ, התעוררות הלאומית של היהודים הסובייטים ועלייתם לארץ ישראל (מהעלייה הראשונה ועד ימינו). כמו כן, נדון בהשתלבותם בארץ ותרומתם בהתפתחותה. בנוסף נדון בתפוצה של יהדות רוסיה בימינו.

ד"ר נוגית אלטשולר: בין יחיד לקהילה, בין מסורת לקדמה – על זהות יהודית בקולנוע (סמסטר קיץ)

זהות יהודית עומדת במרכז קורס זה וסרטי קולנוע יהיו הטקסטים דרכם נדון בנושא. הקורס מבקש להתבונן במאפיינים של ההווה היהודית והישראלית דרך תולדות הקולנוע, להעניק כלים להתבוננות ביצירות קולנועיות ולהבנה של הקשר ההדוק שבין היצירה האמנותית והרקע ההיסטורי, החברתי, הכלכלי והתרבותי בו נוצרה. נעסוק בקולנוע היידי, בקולנוע הישראלי ובקולנוע האמריקאי והעולמי, נבחן שאלות של הגירה ונבדוק כיצד מיוצגים נושאים של ישן וחדש, מסורת וקדמה, גבריות ונשיות, הגמוניה וחתרנות, וכיצד משפיע הקולנוע על השיח החברתי והתרבותי בכל עת.

נפענח כיצד סרטים מבטאים את רוח התקופה ונותנים במה לקולות שונים מגוונים; וכן נבחן השתקפותן של סוגיות חברתיות והיסטוריות בקולנוע, דרך התלבטויות ודילמות, החלטות והכרעות - של הגיבורים. בין הנושאים: הקולנוע – להנציח את הרגע. ללוש בזמן. / הקולנוע היידי – גשר על מים סוערים / הוליווד והיהודים / זהות והגירה בקולנוע הישראלי / שואה וניצולי שואה בקולנוע עולמי / וודי אלן, האחים כהן, שפילברג ואחרים / המאה ה-21 בראי הקולנוע הישראלי – אחדות או אחרות?